

Az euro-referenciaárfolyamokra vonatkozó keretrendszer

Az euro referencia-árfolyamaira (más néven az EKB referencia-árfolyamai), valamint az irányításért felelős Európai Központi Bankra és a számítási feladatokkal megbízott szervezetként eljáró többi résztvevőre nem vonatkoznak az IOSCO-nak a pénzügyi benchmarkokra megállapított 2013. júliusi alapelvei.

A résztvevők ezért kialakították az euro-referenciaárfolyamok alábbi, nem kötelező érvényű keretrendszerét abban a hitben, hogy az átlátható irányítási rendszer és árfolyam-meghatározási módszertan közérdeket szolgál, és erősíti a szóban forgó referencia-árfolyamok hitelességét.

Ebben a kontextusban a „referencia-árfolyam” kifejezéssel olyan devizaárfolyamra utalunk, amelyet sem közvetlenül, sem közvetve (mint alapul szolgáló benchmarkot) nem piaci tranzakciók céljára szánunk. Ez az árfolyam tehát csak tájékoztatásul szolgál.

1 Az euro referencia-árfolyamaira vonatkozó irányítási rendszer

A Központi Bankok Európai Rendszeréhez tartozó Piaci Műveletek Bizottsága felel az euro referencia-árfolyamaira vonatkozó iránymutatások kidolgozásáért; ennek során teherbíró módszertanra és a megfelelő átláthatóságra, valamint az összeférhetetlenség kiküszöbölésére törekszik. Ennek érdekében:

- rendszeres időközönként felülvizsgálja az euro-referenciaárfolyamok meghatározását, lefedettségét, célját, kontextusát és tervezett, várt vagy ismert alkalmazását;
- rendszeres időközönként felülvizsgálja a módszertant, amelyet az EKB az euro-referenciaárfolyamok meghatározására alkalmaz (a továbbiakban: módszertan);
- eldönti, hogy a módszertan tervezett módosítása lényegi-e, megvizsgálva, hogy továbbra is megfelelően méri-e az uralkodó piaci helyzetet, valamint felvigyázóként ellenőrzi a módosításokat;
- felvigyázóként ellenőrzi, hogy az EKB pontosan alkalmazza-e a módszertant, valamint felülvizsgálja az esetleges kivételeket és az ezek mögötti okokat;

- felvigyázza az euro-referenciaárfolyamok közzétételét, valamint felülvizsgálja az esetleges kivételeket és az ezek mögötti okokat;
- felülvizsgálja és engedélyezi az euro-referenciaárfolyamok megszüntetéséhez, illetve hozzáadásához kapcsolódó eljárásokat, valamint az érdekeltekkel a megszüntetésről, illetve a hozzáadásról folyó kommunikációt.

2 Az euro-referenciaárfolyamok megállapításának módszertana

Az EKB az euro-referenciaárfolyamokat naponta, közép-európai idő szerint 14.15-kor határozza meg egy telekonferencián, amelyen az irányító szerv és a számítási feladatokkal megbízott szervezetek vesznek részt. Az árfolyamokat 16.00 óra körül teszik közzé az EKB weboldalán, és bocsátják néhány választott hírügynökség rendelkezésére.

Az euro-referenciaárfolyamokban szereplő minden devizapárnak rendesen van aktív piaca. A piaci likviditás azonban nagyon változó lehet attól függően, hogy egy nagyobb likviditási fokú, jelentősebb vagy inkább kevésbé likvid, „egzotikus” devizanemről van-e szó, és napszak szerint is vannak eltérések. Az azonnali piacon megfigyelhető forgalommal mérik, amelyet a BIS hároméves felmérésében, valamint egyéb, hasonló lefedettségű statisztikai jelentésekben becsülnek meg.

2.1 Adatbeszerzés

Az EKB rendszeres időközönként felülvizsgálja, hogy megfelelőek-e az euro-referenciaárfolyamok megállapítása és ellenőrzése során alkalmazott egyes adatok. Ezzel többek között célja, hogy (i) az euro-referenciaárfolyamok olyan megbízható és megfigyelhető piaci adatokra épüljenek, amelyek gazdaságilag reálisan tükrözik az adott piacot, és hogy (ii) az euro-referenciaárfolyamok maguk is a devizapiac megbízható leképezései legyenek.

Az euro-referenciaárfolyamok meghatározása során az alapadatokat nem csoportos vagy egyéni adatkérés révén gyűjtik be. Az EKB a vevők és eladók közötti tranzakciós adatokat használja fel arról a piacról, ahol ezek rendelkezésre állnak, és megfelelő szintű likviditást tükröznek. A kisebb likviditású fokú piacon az euro-referenciaárfolyamokat túlnyomórészt vagy kizárólagosan vagy a vételi és ajánlati árfolyamokra vagy korábbi tranzakciókra alapozzák. A likviditási fokot szakértői becsléssel állapítják meg.

2.2 Adatellenőrzés

Az összegyűjtött árfolyamokat számos toleranciavizsgálatnak vetik alá abból a célból, hogy az uralkodó piaci helyzetet egy adott időpontban tükröző euro-referenciaárfolyamokat határozzanak meg. Az EKB a vizsgálatot a számítási

feladatokkal megbízott szervezetek közreműködésével az adatok beszerzésének időpontjában végzi. Ennek eredményeként a begyűjtött adatok egy részét kizárhatják a referencia-árfolyam meghatározásából. A Piaci Műveletek Bizottsága évente felülvizsgálja az egyes devizákra vonatkozó szisztematikus toleranciaszinteket. Ez alapján dönthet a folyamat módosításáról, hogy az jobban tükrözze a jellemző piaci helyzetet.

A különféle adatforrások egységessége: a résztvevőknek ellenőrizniük kell a különféle adatforrásokból származó információk egységességét.

Az uralkodó piaci helyzet alkalmassága: a résztvevőknek ellenőrizniük kell, hogy a benyújtott árfolyam az egyeztetés időpontjában uralkodó vételi/eladási sávba esik-e, valamint hogy az adatgyakoriság megfelelő-e az uralkodó piaci árfolyam kiértékeléséhez. Amennyiben egy adott devizapárról elérhető legfrissebb ajánlat 30 másodpercnél régiebb, csak azzal a feltétellel tekinthető aktív kereskedési adatnak, ha az árfolyam korlátozott volatilitást mutat.

A közvetlen árfolyamok és az USA-dollár keresztárfolyamon keresztül számított árfolyamok egységessége: azoknál a devizanemeknél, amelyek kereskedése számottevőbb az USA-dollárral szemben, a közvetlen euroárfolyamot a dollár-keresztárfolyammal kell összevetni. Jelentős különbség esetén a dollár-keresztárfolyamot kell alkalmazni. Ez tekintendő alapeljárásnak az olyan devizák esetében, amelyek piaci kereskedési ideje nem foglalja magában az egyeztetés időpontját.

Minden lépésnél a négy szem elve alkalmazandó, ami a referencia-árfolyamok megállapításában több központi bank részvételével biztosítható. Amennyiben a munkatársak valamilyen következtetést találnak, rövid magyarázat és alternatív árfolyam megadása kíséretében fel kell rá hívniuk a figyelmet.

2.3 Szakértői becslés

Az EKB mérlegelési körébe tartozik, hogy mely adatokat alkalmazza valamely euro-referenciaárfolyam megállapításához. A referencia-árfolyam meghatározásának része az ellenőrzés, amelyben több egyéb lépés mellett az EKB szakértői és a számítási feladatokkal megbízott szervezetek bizonyos előre lefektetett toleranciavizsgálat alapján felülvizsgálják az adatokat és a javasolt euro-referenciaárfolyamokat. A toleranciavizsgálat során saját hatáskörben dönthetik el, hogy az árfolyamok megállapításakor az egyes adatokat figyelembe veszik-e vagy elvetik. Az EKB-nak a piaci adatok értelmezésében szerzett tapasztalatai alapján szakértői belátásukra hagyatkozhatnak a referencia-árfolyamok minőségéről és megbízhatóságáról való gondoskodás során. Az EKB-szakértők véleményének különösen akkor van szerepe, ha aktív de kis likviditási fokú piacról van szó, ahol nem áll rendelkezésükre folyamatosan tranzakció. Az EKB belső útmutatók és minőség-ellenőrzési eljárások alapján szabályozza a szakértői becslés alkalmazását, és gondoskodik a folyamat egységességéről és felvigyázói ellenőrzéséről. A szakértők képzésben is részesülnek az említett útmutatók és eljárások tiszteletben tartásának módjáról.

2.4 Lefedettség

Az EKB az Európai Unió euroövezeten kívüli összes tagállamának hivatalos devizaneméről közzétesz euro-referenciaárfolyamot. Ezenkívül a legnagyobb likviditási fokú, aktív, azonnali devizapiacra forgó devizanemek esetében is megállapít és közzétesz referencia-árfolyamot. A Piaci Műveletek Bizottságával egyeztetve a világ bármely más devizanemét is beveheti a lefedett devizakörbe.

2.5 Megállapítási módszer és adatforrások

A következő 31 devizanem (USD, JPY, AUD, NZD, ZAR, PLN, CZK, RON, BGN, TRY, HUF, RUB, HRK, ILS, CAD, BRL, KRW, IDR, PHP, SGD, HKD, CNY, MYR, THB, INR, NOK, DKK, SEK, CHF, GBP és MXN) euro-referenciaárfolyamát a főbb devizakereskedési platformokról származó tranzakciós ajánlati (kötelező érvényű ajánlati) és – ahol hozzáférhető – kereskedési árfolyamok alapján határozzák meg és hagyják jóvá. Emellett más adatforrások is használhatók, amennyiben egyes árfolyamok helyességének igazolása és megerősítése szükséges. Az elsődleges cél az, hogy minden egyes említett devizanem euróhoz viszonyított referencia-árfolyamának megállapítása a közvetlenül az euróval szembeni kereskedésben alkalmazott árfolyamon alapuljon. Amennyiben ez nem lehetséges, az árfolyamot egy jelentős likvid devizával szembeni kereskedési árfolyam, illetve az euróval vagy más meghatározó likvid devizával szembeni (kötelező érvényű) ajánlati árfolyam alkalmazásával határozzák meg. Ha a jelentős likvid devizával szembeni árfolyam az egyetlen rendelkezésre álló forrás, az adott deviza euróval szembeni referencia-árfolyamát használják fel az euro-keresztárfolyam kiszámításához.

A rögzített és megállapított piaci adatokat az adott devizára vonatkozó szisztematikus toleranciavizsgálatnak vetik alá, amelynek alapján azonosíthatók a kiugró adatok. Ezeket az EKB szakértői ellenőrzik, és megkísérik más forrásból származó információkkal megerősíteni, vagy becsléssel határozzák meg a piaci árfolyamszintet.

Azon pénznemek esetében, amelyek euro-referenciaárfolyamát az ajánlatok alapján határozzák meg, az árfolyamot a megfigyelt vételi és eladási ajánlatok középértékében (számtani átlaga) állapítják meg.

2.6 Az euro referencia-árfolyamainak közzététele országos ünnepnapokon

Főszabály szerint az euro referencia-árfolyamait minden olyan napon meghatározzák és közzéteszik, amelyen a TARGET2 rendszer üzemel.

3 Az euro referencia-árfolyamai megállapítási módszertanának módosítása

A módszertant a Piaci Műveletek Bizottsága rendszeres időközönként felülvizsgálja, és a következő eljárás szerint módosíthatja:

1. A Piaci Műveletek Bizottságának bármely tagja javasolhat módosítást.
2. Az EKB szakértői folyamatosan figyelik a devizapiacokat, kikérik az euro-referenciaárfolyamok által érintett felek véleményét, kiértékelik, hogy szükséges-e módosítani a módszertanon, valamint összegyűjtik a szükséges információkat, mielőtt a módosításokat a Piaci Műveletek Bizottsága elé tárják.
3. A Piaci Műveletek Bizottsága felülvizsgálja a javasolt módszertani változtatásokat, és az EKB szakértőinek értékelését figyelembe véve meghozza döntését.
4. Amennyiben a bizottság értékelése szerint jelentős módosítást kell eszközölni, az EKB Igazgatósága elé terjeszti a módosítást.
5. A bank tájékoztatja a közvéleményt a tervezett jelentősebb változtatásokról, ezek indokairól, adott esetben a döntést alátámasztó dokumentumok kíséretében. Az EKB emellett közzéteszi a weboldalán a módszertani dokumentáció átdolgozott változatát.

4 Az euro referencia-árfolyamainak beszüntetése

Előfordulhat olyan helyzet, hogy az euro valamely referencia-árfolyamának megállapítását és közzétételét be kell szüntetni. Ez az Európai Központi Bankon kívül álló tényezők, például a piacszerkezet változása vagy az elérhető adatok minőségromlása miatt is bekövetkezhet. Amennyiben megvalósítható – a rendelkezésre álló idő figyelembevételével – a Piaci Műveletek Bizottsága minden lehetséges beszüntetést előbb megvitát, az EKB pedig engedélyez, azaz megvizsgálja, hogy van-e hiteles alternatíva, amely továbbra is tükrözi az uralkodó piaci helyzetet. Ha találnak ilyen, az EKB felméri alkalmazható-e. Ha az adott euro-referenciaárfolyam beszüntetése elkerülhetetlen, szükség szerint tájékoztatja a nyilvánosságot.

Az euro-referenciaárfolyamok potenciális beszüntetésének folyamata:

1. A körülmények áttekintése és annak megfontolása, hogy létezik-e működőképes alternatívája egy adott euro-referenciaárfolyam beszüntetésének.
2. Amennyiben megvalósítható, konzultáció a főbb érdekelttekkel, és a működőképes megoldás kiválasztását megkönnyítő visszajelzések fontolóra vétele.
3. Amennyiben kivitelezhető, a nyilvánosság tájékoztatása az euro adott referencia-árfolyamának beszüntetéséről.

4. Az euro-referenciaárfolyam közzétételének beszüntetése.

Fentiek bekövetkezte esetén az EKB továbbra is rendszeres időközönként megvizsgálja a piacot és az adatok elérhetőségét annak eldöntéséhez, hogy saját hatáskörben visszaállítja-e a kérdéses euro-referenciaárfolyamot.

Előfordulhat, hogy az árfolyamok megbízhatóságának és helyességének megóvása érdekében az EKB-nak sürgősen be kell szüntetnie egy adott euro-referenciaárfolyamot. Ilyen esetben maga hozza meg a döntést arról, hogy beszüntesse-e az adott referencia-árfolyamot, majd a végrehajtás után a döntést a Piaci Műveletek Bizottsága felülvizsgálja.

Az EKB érdemesnek tartja, hogy határozott rendkívüli rendelkezéseket foglaljanak minden olyan szerződésbe, amely euro-referenciaárfolyamra hivatkozik, arra az esetre, ha a hivatkozott árfolyamot lényeges mértékben módosítják, vagy beszüntetik.

5 Nyilvános visszajelzési eljárás

Az EKB arra törekszik, hogy a közzétett devizaárfolyamok a közép-európai idő szerint 14.15-kor fennálló piaci helyzetet tükrözzék.

A nyilvános visszajelzés valamely jogalany elégedetlenségének kifejezése az euro referencia-árfolyamainak közzétételével vagy a közzététel elmulasztásával kapcsolatban, illetve a kihirdetett árfolyam pontosságának ellenőrzésére és megerősítésére vonatkozó kérés. Az EKB minden nyilvános visszajelzést komolyan kezel, továbbá elkötelezett a megfelelő és következetes válaszadás iránt. A nyilvános visszajelzések kivizsgálására vonatkozó döntés vagy az ilyen vizsgálat eredménye semmilyen módon nem utal arra, hogy az EKB a közzétett árfolyamok pontosságára vonatkozó konkrét véleményt képvisel.

Az euro-referenciaárfolyamok jegyzékének új devizaárfolyammal történő bővítésére vagy a korábban felfüggesztett árfolyam visszaállítására vonatkozó kérés nem minősül nyilvános visszajelzésnek, így azt a bank további vizsgálat nélkül elutasítja.

A Piaci Műveletek Bizottságának lehetősége van a fentiekben ismertetett nyilvános visszajelzés értékelésére. Az erre vonatkozó jog átruházható a bizottság elnökének, aki azt saját hatáskörben szintén átruházhatja az EKB szakértőire.

A bank szükség esetén az érintett NKB együttműködését kéri a felmerülő kérdések megoldásához. A más résztvevőnek küldött nyilvános visszajelzést haladéktalanul továbbítják az EKB részére.

Az EKB nyilvántartásba veszi ezt, beleértve az olyan visszajelzést is, amelyről más résztvevőtől szerzett tudomást, és a nyilvántartásban szereplő adatokat legalább öt évig megőrzi.

6 Az euro referencia-árfolyamainak újbóli közzététele

Bizonyos körülmények között szükség lehet arra, hogy az EKB a közzététel után módosítsa, illetve újra közzétegye az euro valamely referencia-árfolyamát.

A legfontosabb körülmények, amelyek következtében az EKB valószínűleg felülvizsgálja, hogy egy árfolyamot szükséges-e módosítani vagy újra közzétenni, (i) a bank saját belső folyamatainak vagy (ii) a nyilvános visszajelzési eljárásnak a következményei.

Az euro valamely referencia-árfolyamának potenciális újbóli közzétételéhez kapcsolódó eljárás lépései:

- Az EKB szakértői áttekintik és megvizsgálják, hogy a nyilvános visszajelzési vagy más eljárás keretében javasolt módosítás, illetve újbóli közzététel valóban helyénvaló-e.
- Az EKB Piaci Műveletek szakterület főigazgatója saját hatáskörben dönt arról, hogy az adott körülmények között célszerű-e a módosítás vagy újbóli közzététel. Amennyiben igen, a Piaci Műveletek Bizottsága a végrehajtás után felülvizsgálja a módosítást vagy újbóli közzétételt.
- Előfordulhat, hogy az EKB-nak sürgősen módosítania kell vagy újra közzé kell tennie egy bizonyos euro-referenciaárfolyamot. Az erről szóló döntést az EKB hozza meg, és a végrehajtás után a Piaci Műveletek Bizottsága vizsgálja felül.
- Amennyiben megvalósítható, az EKB tájékoztatja a közvéleményt arról, hogy vizsgálják egy esetleg téves euro-referenciaárfolyamot. Ez nem mindig kivitelezhető, ha gyorsan megállapítható, hogy hiba történt.
- Indokolt esetben a kérdéses árfolyamot újra közzéteszik, és erről rövid magyarázat kíséretében tájékoztatják a nyilvánosságot.

Az EKB semmilyen körülmények között sem módosít vagy tesz közzé újra euro-referenciaárfolyamot az azonos devizanemre vonatkozó árfolyam közzététele utáni munkanapon. Munkanap alatt olyan nap értendő, amelyen a TARGET2 rendszer üzemel.

Az euro-referenciaárfolyam módosításához vagy újbóli közzétételéhez kapcsolódó nyilvántartási adatokat legalább öt évig meg kell őrizni.